

Grandpierre Attila -

Pitagorász és a szkíták: a lélekhit és a nyugati civilizáció fordulópontja

Lélekről alkotott képzeleteink egész kultúránk, társadalmi és egyéni életünk meghatározó jelentőségű, fő elemei közé tartoznak. A mai világ alapvető választás elé állít bennünket: az anyagi vagy a lelki tényezőket tartjuk fontosabbnak? És amíg a modern fogyasztói társadalom teljes erejével az anyagi tényezők súlyát igyekszik növelni, erre csak akkor képes, ha szellemi-lelki értékrendszerünk ezt megengedi. Ez a tény pedig arra utal: az anyagi hatások ereje, eredője, eredménye először belső világunk színpadán rajzolódik ki. De nem önfeladás-e belső világunktól, ha saját szempontjai helyett enged a külső befolyásolásnak, és egy külsődleges szempontnak engedi át az egyedirányító szerepet?

Hogy megérthessük és megerősíthessük belső világunkat a modern fogyasztói társadalom és a világot uralma alá hajtó globalizmus összpontosított anyagi-szellemi-lelki támadásával szemben, fel kell vértézzük magunkat a lélek természetének ismeretével. Ehhez pedig meg kell értsük a nyugati kultúra alapját, a görög civilizációt. Csakhogy Bertrand Russell szerint "Az emberiség történetében alig akad olyan meglepő és nehezen megmagyarázható tény, mint a görög civilizáció kialakulása". Mivel pedig a görögség jellegzetességei a homéroszi alapokra

nyúlnak vissza, ezeket kell megvizsgálnunk. Kirk, Raven, Schofield (1998) szerint “az a homéroszi elképzelés, amely szerint a lélegzet-lélek a test anyagtalan képmása, melynek ő kölcsönzi az életet, s annak halála után nyomorult, vértelen árnyként bolyong a Hádészban, ismertebb annál, semhogy itt beszélni kellene róla. Valószínűleg Püthagorász (i.e. 582-500) volt az első görög, aki a léleknek kimondottan egyfajta morális jelentőséget tulajdonított.” De ha “Homérosz (i.e. ~800) és a filozófia a görög gondolat két pólusa” (Zeller, 1963), és a görög gondolkodásban Pitagorász előtt a lélek “a test füstjeként” csak mellékes szerepet játszott, akkor honnan vette Pitagorász a lélek erkölcsi, sőt, kozmikus jelentőségének tételét? Ennek megértéséhez vissza kell mennünk a görög kultúra kezdeteihez és Homéroszhoz.

A görögség kialakulása

A görögség igen sokféle etnikai elemből alakult ki, ami viszont az egységes értékrendszert hordozó eredeti kultúra elmosódásával, elvesztésével járt. Trója, az akkori világ legfényesebb kultúrközpontja, “a világ tüköre” lerombolása és az általa kiváltott óriási népvándorlás után a görögség hatszáz éven át tartó sötét korszaka köszöntött be, újra a teljes írástudatlanság állapotába zuhanva. Ennek a sötét kornak vége felé áll be az “első” fordulat, amit itt meg kell említenem: a trójai-krétai keleties kultúra egyoldalú materializálása.

A pelaszg, trósz őslakosság eredeti kultúráját az illír, trák, italikus, akháj, dór népvándorlás, a hellén törzsek szétraajzása kiszorította, s helyén hatalmas szellemi-kulturális űr támadt. Ha hozzávesszük e századok (i.e. 1200-800) fő társadalmi folyamatait, a természettől elidegenedő városiasodást, a hagyomány-vesztést, az egyre élesedő, eldurvuló, egyre keserűbb és kiterjedtebb társadalmi harcokat, a vallás válságba jutását, a széles körű elbizonytalanodást, elidegenedést, a társadalom közösségi jellegének elvesztését, a gátlástalan individualizmus elterjedését, az egységes pénzrendszer bevezetését, a kereskedők gyors meggazdagodását és a társadalomban uralkodó szerepre jutását, a türannoszok (zsarnokok, önkényuralkodók) hatalmának kialakulását, észrevehetjük, hogy e társadalmi folyamatok feltűnő hasonlóságban állnak a modern kor olyan jelenségeivel, mint az amerikai népkohó kialakulása, a gyarmatosítás, a fajkeverés, a pénz hatalom uralomra jutása, a kulturális űr képződése, a közösségek felbomlása. Ha e folyamatokat egy fogalommal fejezzük ki, a modernizáció fogalmával, akkor észre kell vegyünk, hogy a 21. századi modernizáció feltűnő rokonságban áll az i. e. 5 szd. körüli modernizációval. Russell (1946) szerint: “A türannoszok hatalmát az biztosította, hogy saját plutokráciájuk leggazdagabb tagjai voltak. A hódítók tovább nyomultak, és tengeri kereskedelemről élő városokat alapítottak. A kereskedelem és a kalózkodás: a kettőt eredetileg aligha lehetett elválasztani egymástól... a görögök éppen a kereskedővárosok révén járultak hozzá minőségileg új módon az egyetemes civilizációhoz.” “A rohamosan gazdagodó poliszok az i. e. 8. században nagyméretű gyarmatosításba kezdtek, hogy önmaguknak kereskedelmi bázisokat létesítsenek. Milétosz városa például közel 100 gyarmati települést alapított” (Pais, 1982). Az i.e. 1. szd.-beli görög történetíró, Sztrabón így ír erről: “a nálunk dívó életmód már majdnem minden nép között elterjedt s megrontotta az erkölcsöket, amennyiben bevitte közéjük a fényűzést, az élvhajhászást, a csalárdságot s a kapzsiság ezerféle módját... nálunk a kereskedelmi ügyletek terén burjánzik legjobban az igazságtalankodás... a tengerrel érintkezők ugyanis kalózkodva és idegeneket öldösve züllenek le és sokakkal érintkezésbe lépve részt vesznek azok pazarlásaiban és szatócskodásában... mindez megrontja az erkölcsöket, s az egyszerűség helyébe kétszínűséget hoz.”

Úgy tűnik, az ókori görög társadalom a történelemben valóban addig páratlan "sorozást" kapott, amitől elkábult, elfelejtette eszményeit, és nem tudta visszanyerni eredeti méltóságát. Így ebben a társadalmi környezetben a kultúra is lezüllött, elanyagiasodott. Az első görög filozófusok (i.e. 600-400) éppen abban tűnnek ki, hogy a világot nem egységes, élő egészként, hanem egy anyagi tényező (szubsztancia) anyagi változásaként fogják fel. Az ion bölcselek azonban az őket megelőző krétai-minózi kultúrából még sokat megőriztek, így szellemi erejük jelentős volt. Újdonságuk abban állt, hogy ezt a más kultúrából kölcsönvett szellemi erőt az anyagelvűség szolgálatába állították. Ennek legjobb példája, hogy az akkori világban közismert végső elvek (arché) helyébe anyagi testet állítottak, Thalész (~i.e. 580) például a vizet tette meg az egyetlen archénak. Csakhogy egy végső elv mindig szellemi természetű, az anyagi test pedig mindig anyagi, és így a "görög gondolat" a szellemi anyaggal felcserélésén alapszik. Anyaggal ugyan nem lehet megmagyarázni semmit, hiszen a víz maga nem bír magyarázó erővel, de ezt a beszűkülő, el-anyagiasodó görög látás már nem érzékelte, hiszen csakis az anyagit volt képes felfogni. Nem csoda, hogy a szellemi létkör, a lélek is háttérbe szorult.

A homéroszi alapállásban csak az evilági lét valós, minden földi dolog csak átmeneti, a lélek az élet után az alvilágba kerül, de annak már nincs semmi jelentősége (Zeller, 1963). Homérosz az olümposzi istenek mitológiájának kidolgozásával a görög társadalom válságos sorsfordulóiban egyértelműen a kalóz-kereskedő újjazdagok oldalára állt. Gilbert Murray (1917-1925) megfogalmazásában "A legtöbb nép istenei azt állítják magukról, hogy ők teremtték a világot; az olümposziak legfeljebb csak azt, hogy meghódították... És mivel foglalkoznak hódításuk után? Támogatják talán a kormányzatot, segítik a földművelést vagy kereskedelemmel, iparral foglalkoznak? Egyiket sem teszik. Miért is végeznének valamilyen tisztességes munkát, amikor könnyebben megélik a jövedelmeikből, és egyszerűen lesújtanak villámaikkal azokra az emberekre, akik nem fizetnek. Ők hódító törzsfők, királyi kalózok. Harcolnak, ünnepelnek, tivornyázás közben mennydörgő kacajjal gúnyolódnak a nekik felszolgáló sánta kovácson." Talán nem merő véletlen, hogy éppen Homérosz költeményei váltak általánosan ismertté a görögség és a nyugati civilizáció részére. Amíg a görög kultúrát megelőző (és környező) magaskultúrák vívmányait tűzzel-vassal pusztították, a görögséget mint az emberi kultúra megteremtőjét, egyedüli letéteményesét ünnepezték. Minden valószínűség szerint az eredeti, hagyományos emberi kultúra fennmaradásában ellenérdekelte görög újjazdagok gondoskodtak Homérosz költeményeinek társadalmi szintű elfogadtatásáról, jelentősége, társadalmi súlya mesterséges megnöveléséről, és a megelőző kultúra egyidejű kiirtásáról, hogy az összehasonlítási alap eltűnjék. A hellén civilizáció első nevezetes terméke Homérosz volt. Az athéni ifjúság könyv nélkül tanulta Homéroszt, s ez alkotta nevelése fő részét. Felmerül a kérdés:

vajon a Homérosz szerzőségével kapcsolatos kételyek és viták nem amiatt támadtak-e, hogy az eredeti Homéroszt később meghamisították, az uralkodó hatalmasok érdekei szerint írták át, és csak ezután tették társadalmi szinten kötelezővé?

A homéroszi vallás isteneiről írja Russell: "Morális értelemben aligha lehet bármit is felhozni mentségükre". "A vak poéta álláspontja: a kor nagyhatalmú vezető emberei isteni eredetűek. Homérosz a gazdag földtulajdonosok érdekeinek szószólója... a korabeli világnézetet megfosztja emberiesítő-torz vonásaitól" – számol be Pais István több mint 2000 év távolából, lelkesen. De mióta tekinthető éppen az emberi – torznak? Miféle eszmény-váltás zajlott itt le? Talán az emberivel szemben éppen az embertelen állítandó az ép és szép, követendő mintának?

Megdöbbenő, de hasonló nézetek maradtak fenn a Homérosz utáni jelentős költő, Hésziodosz (i.e. 7. szd.) művében is. Hésziodosz "Munkák és napok" című munkájában a hitvilág és értékrendszer központjában az agathos (hatalom) és az arete (az anyagi jólét, a szabadidő, a társadalmi helyzet) áll (Adkins, 1985). Sajátos jelenség, hogy a következő korok több bölcselője (köztük Plátón) elkeseredett harcot vív Homérosz és Hésziodosz gondolatvilága ellen.

Fordulat a görög gondolkodásban

De hogyan jön létre ez az újabb fordulat a görög gondolkodásban? Ráadásul itt egy még alapvetőbb kérdés: ha a görög gondolatvilág alapján ennyire materialista, lélektelen, erkölcstelen, és a hatalom gátlástalan kiszolgálására irányuló, akkor hogyan tudott később olyan értékeket felmutatni, amik – Homérosz és Hésziodosz műveinek szükségszerű átértékelése után – ma is alapvető szellemi vívmányokat jelentenek? Induljunk el a "második" görög fordulat felderítésére!

Dodds (1951) alapvető művében a szkítáknak tulajdonítja a lélek erkölcsi fontosságának eszméjét. Bizonyítékai alapján "Szkítiából a Helleszponthoz át jutott (a lélek erkölcsi lényegének) puritán eszméje az ázsiai Görögországba, talán a Krétában túlélő minószi kultúra maradványaival egyesülve, majd a messzi Nyugatra Pitagorász közvetítésével". De hogyan jutott Pitagorász a szkíta lélek-eszme ismeretéhez? Hérodotosz (szül. i. e. 484) szerint a görög kultúrára jelentős hatást gyakorolt a tőlük északra elterülő Szkítia kultúrája. Talán a "hüperboreus" (a görögökhöz képest északi) Apollón (a bölcsesség, a Nap, a fény istene, az Élet Forrása) is a szkíták révén került a görög mitológiába. Szkítia az i.e. 7. századtól került közvetlen kapcsolatba Görögországgal. Nemcsak az ókori hét bölcs egyike, Anacharsis volt szkíta származású, de egy egész sor látnok, vallási tanító tűnt fel Északról, Szkítiából, köztük is az egyik legjelentősebb Abarisz (Abar). Abar a szkíta Apollón mágus papja volt. Neve alatt sok jóslat és bűvös mondás keringett a görögök között. Suidas görög krónikaíró (Adler, 1971) szerint Pitagorász Abar tanítványa volt. Valóban, így Pitagorász nemcsak a lélek "a görög kultúrától teljesen idegen" erkölcsiségének eszméjét tanulhatta el Abartól, a szkíta mágustól, hanem a szkíta magaskultúra sok egyéb alapeszméjét is. Maga Dodds még úgy gondolja, hogy Pitagorász csak lélek-felfogását kölcsönözte a szkítáktól, de egyéb alapvető tanait, a számok természettudományos jelentőségéről és a kozmikus harmóniáról már magának Pitagorásznak tulajdonítja. Dodds szerint tehát Pitagorász három alapvető tantétele: 1.) a lélek halhatatlan, és tetteink lényegi meghatározója az erkölcs kell legyen; 2.) a számok alapvető szerepet játszanak a Természet megismerésében; 3.) a Kozmosz harmóniára törekszik. Fontos azonban tisztázni, hogy Pitagorász kozmosz-felfogása ismét alapvető szkítást jelent az addigi görög felfogással. Jaeger megállapítja, hogy a Kozmosz spirituális felfedezése radikális törést jelent az akkori vallásos hiedelmekkel. A Kozmosz fogalmának megalkotása Plátón szerint egy ismét csak nem-görög eszméből ered, és ez a létezők társ-lényegűségének eszméje.

A görögök magukat a Természet és az emberiség fölé igyekeztek helyezni, a többi nép számukra "barbár" volt, és mint láttuk, a Természet előttük merőben anyagnak, tárgynak tűnt fel, önálló lényegiség, szellemiség nélkül.

A bölcs emberek (a mágusok) viszont "azt mondják, hogy a menny és a föld, az istenek és az emberek hasonlósággal, szeretettel, rendezettséggel és igazságossággal egymáshoz kötöttek,

és ezért az Egész-nek a

Kozmosz

nevet adták. Náluk jelenik meg a matematika és az erkölcs lényegi összefüggése”, mert szerintük a hasonlót a hasonló, a vele azonos lényegű képes megismerni. Az ember tehát kozmosz-lényegű, és a Kozmosz élet- és értelem-lényegű. A Kozmosz fogalma egyesíti magában a világ egészére kiterjedő rendet, elrendezettséget, szerkezeti tökéletességet a szépséggel – a Kozmosz, a Világegyetem szembeötlő rendezettsége egyben legtündöklőbb ékessége, mert átfogó értelmet, jelentőséggel telítettséget hordoz. Egy ilyen erkölcsi felfogásunkat és érzésvilágunkat gyönyörűségével megindító világ-felfogás valóban lényegi eltérést jelent a görög naturalizmushoz képest; különösen, ha észben tartjuk, hogy az angolszász nyelvterületen naturalizmusnak nevezett felfogásnak a magyarban az anyagelvűség felel meg. Az angolszász fogalmi körben ugyanis a naturalizmus az isten nélküli világ, és ha az isteni fogalmába ma már beleértik az értelmi, érzelmi, szellemi létkört egyaránt, akkor az isteni elvétele után a világból nem marad más, csakis az anyagi.

Pitagorász tehát a Kozmosz fogalmának bevezetésével ugyanolyan lényegi újdonságot hozott be a görögségbe, mint amit a lélek erkölcsi szigorúságú felfogásával. A pitagorászi lélek-felfogásban az emberi lélek bensőséges kapcsolatban áll az élő és isteni természetű Világegyetemmel. Az embert az Isten tulajdonának tekintették, és ezért az élet rendkívüli jelentőségű, tehát a helyes életvezetés rendszeres képzést igényel.

Porfiriusz és Klement Alexander ókori történetírók nyomán Diogenesz Laertiusz (i.sz. 200) megírja, hogy Pitagorász Föníciában káldeus papoktól tanult, sőt Káldeába is elutazott és a mágusokkal is találkozott. Alexander szerint Pitagorász azt tanította, hogy az emberi élet legnagyobb jelentőségű eseménye, hogy a jónak vagy a gonosznak nyerjük-e meg magunkat és embertársainkat.

Pitagorász vallotta, hogy minden él, és hogy az igazságnak eskü ereje van. De mit tanulhatott Pitagorász Káldeában? És mit tanulhatott a mágusoktól?

Káldeus mágusok és az első elvek

Francois Lenormant 1877-ben megjelent könyve (nemrég újra kiadták), a Káldeus Mágia, a ninivei királyi palota könyvtára egyik nagytáblájának fordításán alapszik. Francois Lenormant könyvében megállapítja, hogy a káldeus mágusok a világ lényegét végső elvekre vezették vissza. Az első egyedülálló elv, amitől minden más származott, az “ILU”, aminek jelentése: Isten, Jó, az “egy isten”

. De mit jelent az “Isten” fogalma? Ipolyi Arnold “Magyar mitológia” c. könyve szerint: Isten – a legfelsőbb lény. Akkor tehát ILU azt jelenti: az első lény! Vagyis – az első élő-lény, az első élő! És mivel a káldeusoknál az első létező – egy elv, vagyis egy tisztán szellemi természetű, rendező-teremtő tényező, ezért ez az első élő elv is egyben. Az első elv élő, a káldeusoknál az első elv ILU - ez pedig érdekes alak és tartalmi egybeesés a magyar nyelvével! Ez az egyezés még mélyebb, ha figyelembe vesszük, hogy ennek az első elvnek a neve: ILU, azaz: I-L-U, ami pedig nyelvtörténetileg azonosnak tekinthető az É-L-Ő-vel, sőt az E-L-V-vel (ahogy “Ilona” nevünkkel, vagy Bab-Ilon nevével is rokonságban áll). Az egyezés tehát nemcsak tartalmi, fogalmi szinten áll fenn, hanem meglepő módon alakban is! Ilu, az első elv után a káldeus mágusok egy elv-hármaságot

állapítottak meg. Vagyis Ilu után három elv következik: Anu, az idő (Kronosz) és a Kozmosz alapelve (mai tudományos nyelven: a tér-idő); Hea, a felfogóképeség, ami megeleveníti az anyagot, és a Világegyetemet élettél irányítja és inspirálja; és Bel, a szervezett Világegyetem teremtője és szabályozója. Micsoda különbség ez a görög “első filozófusok” víz-lényegű világegyeteméhez képest! Az első létezőt nyomozó kutatásunk tehát a következő fogalom-sorra vezet: első-eleve-élő-elv-ILU. Amennyiben az őselv, az arkhé

kutatásától számíthatjuk a filozófia tudományát, akkor kénytelenek vagyunk a görögöket megelőző káldeusoknál is filozófusokat találni, szemben a máig közkeletű, kétezer éves dogmával.

A mágusok őselvei és a hunok vallása

Diogenesz Laertius “A kiemelkedő filozófusok élete” című, i.sz. 200 körül született munkájában megírja, hogy a mágusok az egyiptomiaknál is ősbek. Művének első mondatai szerint “Vannak olyanok, akik azt mondják, hogy a filozófia tanulmányozása a barbároknál kezdődött el. Nyomatékosan hangsúlyozzák, hogy a perzsáknak voltak mágusai, a babiloniaiaknak vagy asszíroknak káldeusai, az indiaiaknak gimnoszofistái; a kelták és gallok között a druidák népe”. Arisztotelész “A filozófiáról” c. művének fennmaradt töredéke szerint a mágusok két első elvet ismertek: az egyik Zeusz vagy Ormazd, a másik Hades vagy Ariman. Ezt megerősítik Hermippus, Eudoxus és Theopompus könyveikben. Igen ám, de a Zeusz csak egy görögösített fogalom, és a Zeusz szó eredeti, a “zoé” görög szóval rokon jelentése: Élet. Ezzel összevág, hogy Hades jelentése a halálhoz kapcsolódik. De mit jelent Ormazd? Ormazd annyit tesz, mint “Mazda Úr”, vagyis a Mazda szó (szanszkrit alakja: Méda, jelentése: bölcsesség) jelentése szerint: Bölcsesség Úr (New Larousse Encyclopedia of Mythology, p. 310). Valóban, a közép-ázsiai médeknél és perzsáknál a legfőbb isten neve: Ahura Mazda, és jelentése: a Bölcsesség Ura (Hinnels, 1992). Az Ahura eredeti alakja a szanszkritban: Asura, jelentése: az Úr. Ariman pedig már szinte magyarul maradt fenn: Ariman, vagyis Ármány. Ez pedig egybeesik Diogenesz Laertius leírásával, ami szerint a Mágusok két fő elve: a jó és a rossz alapelve. Valóban, az Élet – a Jó, a Halál – a Rossz, a Bölcsesség – a Jó, az Ármány – a Gonosz.

A mágusok szerint akkor a Világegyetem erkölcsi alapelveken született! Fehér Mátyás Jenő “A középkori magyar inkvizíció” c. könyvében ismerteti, hogy a középkori inkvizíciós perekben a magyar ősvallás papjait következetesen mágusoknak nevezték. “A “sámán” nevet a jegyzőkönyvek soha nem említik. Mindig mágust, vagy ha tekintélyes, öreg mágusról esik szó, “pontifex magorum” mágus főpap néven illetik” (197. l.). Egy rendkívül érdekes adalék: hogy a szkíta népek családjának egy tagja, a szakák, akik ma is élnek Szibériában (orosz nevük: jakutok) mitológiájában urmaysde = a Nap (Mitológiai Enciklopédia, 1988, II., 134. o.)! A tündöklő Nap pedig a zoroasztrizmusban: Ahura Mazda szeme. Vegyük mindehhez hozzá, hogy J. J. Modi (1926) a hunok vallásáról azt írja: “a régi idők hunjainak vallása (Zaratusztra ideje előtt) a Mazdayaznán volt”. A Zoroasztrizmusban a Jasznák hosszabb imákat jelentenek, a Mazdayaznán vallás tehát az eredeti, i.e. 1500 előtti (perzsául) “mazda” vallás volt Modi szerint, vagyis magyarul:

bölcsesség-vallás

. (J. H. Moulton (1912) szerint a mazdaizmusban a legnépszerűbb istenség Anahita, a legfőbb női istenség volt.) Nem véletlen, hogy a “mágus” szó egyik fő jelentése ma is: bölcs. A mágusok külön papi törzset alkottak, ahogy az árpádi bejövétel idején a regösök is. Tegyük mindehhez

hozzá, hogy a fennmaradt leírások a teljesen más kultúrkörhöz tartozó krónikás szemléletét is magában foglalják – és ne tévesszük szem elől a világ első elvének szellemi természetét. Nem a görögök voltak az első filozófusok – őket megelőzték a káldeusok, a hunok, a mágusok, és az emberiség természetes, egyetemes mágikus kultúrája, ami az emberréválás óta a bölcsességet az egyik legfőbb értéként fogta fel.

Hová is jut az emberiség, ha a bölcsességet nem tekinti kedvelni valónak?

Rejtély, hogyan süllyedhetett a görögség néhány meghatározó alakja olyan szellemi mélypontra, hogy kirekesztő módon saját kultúráját kiáltta ki az első bölcsesség-szerető kultúrának. Tényszerűen: az első görög, aki filozófusnak (filo-szóf, magyarul: bölcsesség-kedvelő) vallotta magát (Leon, Phliusz városának tirannosa kérdésére) - a káldeus-mágus-szkíta tanítvány, Pitagorász volt.

A magyar nyelv az első világlétezőről

Mit mond nyelvünk a legelső világlétezőről? Az első létező minden későbbi létező oka, tehát maga a végső, pontosabban: első ok. Van-e erre a minden más létezőtől független létezőre a magyar nyelvnek kifejezése? Ami nem más által létezik, az eleve létezik. Az első létező tehát eleve létezik. Első, eleve, lét – a magyar nyelv logikája az “el”, “él” szót emeli ki az első elv összefüggésében. Az első létező tehát – engedve a nyelvi logikának – az első élő, az eleve élő. És ha figyelembe vesszük, hogy az első élőnek egyben első és egyetemes oknak is kell lennie, akkor egyetemes magyarázatul is kell szolgálgjon – vagyis eljutunk az első elv fogalmához. És ebben ismét visszajutunk a magyar nyelv logikájához, mert az “elv” szó tökéletesen beleillik az első-eleve-élő-lét fogalomsorba, alaki és tartalmi szempontból egyaránt! Az első, eleve élő tehát – az első elv! Az élő, az élet elve! A magyar nyelv logikája szerint, a magyar nyelvet teremtő közösség szellemisége, világérzékelése szerint tehát az első világlétező – az élet, az első, tehát az elvi szinten, az elvi létsíkon. A megvalósult világ későbbi természetű, az élet elve kibomlásának, megtestesülésének tekinthető! Ez a válasz a Világegyetemet élő természetűnek jelöli meg, és egyik következménye az, hogy akkor értjük meg a világot igazán, ha felfogjuk, hogyan kapcsolódik a kozmikus életelvhez, mennyiben segíti elő az élet kibontakozását. A magyar mágusok a Világegyetemet a Csodaszarvas jelképével szemléltették. A mágikus világlátásban minden él, a Világegyetem nemcsak a csillagok látható világa, de egyben a minden anyagi felszín mögött ott létező belső világok együttese, a közösség tudatmezeje alkotja. A létezők belső világainak, lelkivilágának, legszentebb érzéseinek együttese alkotja az élő Világegyetem szellemi, irányító mag-erejét, azt a természeti erőt, ami áthatja a természeti világ egészét. A csillagvilágot áthatja egy egyetemes életelv, aminek neve: ÉL-ET. Ezért a Nap neve is: ÉL. Ez az ősi magyar elnevezés sok világnyelvbe is bekerült, így a görögbe is, HÉL-IO SZ: A NAP; HEL-LASZ: A Nap országa, hélium: a Nap kémiai eleme stb. (Grandpierre K. Endre, 1996). A növényvilágot átható, változásait, fejlődését irányító elv: a természeti életelv. Ezt érzékeli a magyar nyelv a növények legfőbb jellegzetességében, az IL-LAT-ban. Az állatvilágot irányító természeti-kozmosz elv: a lélek elve. ÁL-LAT, É-LET, LÉ-LEK – rokon értelmű összetett szavak a magyarban. A LÉ-LEK világának alkotója: az ÉR-ZÉS. Az emberi világot átható elv, az az elv, amittől az ember embernek tartható: az ÉR-TELEM. Az ÉR-T-ELEM szótöve pedig egy mássalhangzó átvetéssel: T-ÉR, ami pedig közel esik alakban és tartalommal a TER-EMTŐ-höz. ÉL-ET, IL-LAT, ÁL-LAT, ÉR-TEL-EM, a világot átható négy első-végső EL-V (ami tartalmában és alakjában megegyezik a káldeus IL-U-val). A Világegyetemet tehát a magyar nyelvet megalkotó közösségi, nemzeti értelem máig

megőrződött gondolati nyomai alapján egy értelmes, élő és érző teremtő erő teremtette.

Nyelvi-logikai, tartalmi és alaki vizsgálatomat történelmi bizonyítékokkal is meg tudom erősíteni. A magyar nyelv fent bemutatott logikája egyezést mutat a káldeus mágusok görögöknél fennmaradt tanításával. A görög sztoikusok ugyanis minden jel szerint (ld. pl. Tarn, 1952) a káldeusoktól vették át a négy őselv szellemi értelmezését. Chrysipposz tanításában a négy őselv: az exisz (a létezés), a füzisz (a növényi világot éltető erő), a pszüché (az állatvilágban megjelenő lélek) és a nousz (az emberi világot hajtó természeti erő, az értelem). Külön figyelemre méltó a gondolatláncban az egyes világlétezők – csillagvilág, növényvilág, állatvilág, embervilág – társ-szerepe, kozmikus egyenrangúsága, az életelv megvalósulásának egy-egy szintjeként felfogása, a kozmikus világfa, életfa többágúságának eszméje.

A fentiekben olyan döntő érveket mutattam be, amik a Világegyetem élő, értelmes, teremtő erővel rendelkező egészként felfogását a magyar-szkíta-káldeus kultúrkörből eredeztetik. Ennek szellemében a Pitagorásznak tulajdonított második fő tantétel, a Kozmosz rendjének eszméje, és a létezők egyenrangúságának tétele a lélek erkölcsi kötelezettsége eszméjéhez hasonlóan a magyar mágus kultúrából átvettnek tekinthető. Marad a harmadik tantétel: a számok kozmikus jelentőségének tana. Vajon ez a tétel már valóban a görögöknek, Pitagorásznak tulajdonítható?

Guthrie (1962) az ókori tudomány történetének egyik legjelesebb alakja, Otto Neugebauer eredményeire építve megállapítja, hogy a matematika tudományát nem a görögök találták fel, hanem a mezopotámiai (káldeus) kultúrából vették át, a csillagászat tudományához hasonlóan. Így tehát minden okunk megvan rá, hogy – Dodds vélekedésével szemben – Pitagorász mindhárom korszakalkotó felfedezését a magyar-szkíta-káldeus kultúrkörből eredeztessük!

Kiút a világ embertelen irányú fejlődéséből

Hogy a jelen írásban foglaltak jelentőségét megérthessük, meg kell említenem a közkeletű nézetet Arnold Reymond, az ókori tudomány történésze tolmácsolásában: “az emberi elme itt, Görögországban értette meg először, hogy meg lehet határozni egy bizonyos mennyiségű alapelvet s ezekből le lehet vezetni egy bizonyos mennyiségű igazságot, amelyek az alapelvek szükségszerű következményei” (idézi Zamarovsky, 154. l.). Egyértelmű, hogy az ókori tudomány történésze téved: a görögök a végső elvek, az arché fogalmát, értelmét, jelentőségét készen kapták, minden jel szerint a magyar-szkíta-káldeus kultúrkörből. És mivel a mai tudomány az első elvek jelentőségének felismerésén alapszik, ezért azt lehet mondani, hogy a mai tudomány nem lenne lehetséges a magyar-szkíta-káldeus kultúra nélkül. Hogy mennyire elmaradtak voltak a görögök az általuk tagadott, vagy egyenesen barbárnak nézett környező-megelőző magyar magaskultúrához képest, azt mi sem bizonyítja szemléletesebben, mint hogy Thalész az első elvet a víz anyagiságában vélte megtalálni. Ha a szkíta magaskultúra nem adja át néhány nagyjelentőségű elemét a görögségnek, ahogy azt Abar mágus átadta Pitagorásznak, ha az i.e. 7. századtól egyre szélesedő szkíta-görög kapcsolatok valamely módon nem érik el ugyanezt, akkor a görög materializmus-naturalizmus nem egészül ki a pitagorászi-platónihoz hasonló idealizmussal. A platóni idealizmus viszont nemcsak hogy kulcsszerepet játszik a vallásban, erkölcsben és tudományban, de a modern tudomány, úgy tűnik, eddig nem sejtett módon bizonyította be a Természet anyagi és szellemi lényegének

együttműködését (lásd erről Grandpierre, A. 2001).

A lélek jelentéktelenségének materialista tana a szkíták hatása nélkül bizonyára egyeduradalomra jut az ókori Görögországban. A lélek jelentéktelensége maga után vonná az értelem jelentéktelenségét. Lélektelen világban elenyészik a Kozmosz ékes fénye, és egy lélekkel, értelemmel telített rend nélküli világban a rend, a törvény is homályba borul. Nemcsak a tudományok, de az erkölcs, a jog sem fejlődött volna ki. Az erkölcsi világrend elsődlegességének alapvető, de a görögöktől idegen eszméje az alapja a társadalmi felelősségnek, a jogrendszernek, a társadalmi rend és igazságosság eszméjének. Megdöbbentő, hogy a magyar kultúrtörténet mindmáig nem fedezte fel az erkölcs szkíta-magyar eszméjének világformáló hatását. Az erkölcs fogalmában a magyar nyelv az érzések kölcsönösségének felismerését és jelentőségét fejezi ki. ÉR-KÖLCS, kölcsönös érzés, jótett helyébe jót várj, mondja a magyar – és az érzések felismert kölcsönösségében kifejeződik a Természet erkölcsi szerepének felismerése, a Természet magas erkölcsiségű szellemiségének ténye, a Természet elsődlegesen erkölcsi természetének felismerése. Az érzések természet szerint kölcsönösek, és így legbensőbb valóságunkban, érzéseinkben egymásra vagyunk utalva, tehát együttélésünk megkívánja érzéseink tisztaságát, világosságát, erkölcsünk és közügyeink védelmét. Erkölcsünk védelme nélkül nem védhetjük meg jövőnket, elkövetkező éveinket, utódaink életének szépségét, emberségét.

Ha a görögség nem veszi át a szkíta-magyar magaskultúra fontos elemeit, a nyugati civilizáció történelme minden bizonnyal alapvetően másképp alakul. Az egyoldalú materializmus két évezreddel előbb kiváltotta volna az erkölcsök egész emberiségre kiterjedő, a több ezer éves modernizációval létrejötté is veszesebb pusztulását. Tudjuk, a kommunizmus 40 éve milyen irtózatot pusztított végzett az erkölcs terén is. Elképzelhetjük, milyen világvész fenyegette volna két évezred népeit a nyugati civilizáció materialista egyeduradalmá alatt. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy ami szép és nemes mai világunkban, annak létrejöttében kulcsfontosságú szerepet játszott a történetesen éppen Pitagorász révén a nyugati civilizációba bevonuló szkíta-magyar lelki és erkölcsi szemlélet, aminek csak egy gyökerét vesztett hajtása az az idealizmus, aminek mai erkölcsünk jobbik felét köszönhetjük. A magyar mágikus világlátásban az anyagi ugyanis sohasem került olyan háttérbe, ahogy azt az idealisták háttérbe szorították. A társ-létezés tana az anyagi és az eszmei viszonyok teljes egyenrangúságát és átláthatóságát vallotta, de úgy, hogy a szellemi, értelmi erő az irányító a világban éppúgy, mint a társadalomban. A globalizáció által fenyegetett világ nem tud védekezni a minden előntő anyagi szemlélet ellen, ha nem fedezi fel a mai világunkat alakító szellemi tényezőket. Az ókori szellemi, valóban előrevivő világfordulat a magyar-szkíta-káldeus kultúrának köszönhető. A modernizáció ellenszeréhez csakis az emberiség magára találásával, szellemi-természeti-nemzeti gyökereinek feltárásával, a lélek, az értelem egyetemesen közösségivé változtatásával juthatunk el.

Az ókori görög társadalom a gyors, sorozatos fordulatokból csak eredeti színvonala alá zuhanva tudott kikerülni. A zuhanás jelentősebb mértékű, mint egyik következménye: az a felívelés, amit az anyagi civilizáció a technika és a technológia szintjén fel tudott mutatni. Nem véletlen, hogy a fejlett technika egy embertelenebb világgal jött együtt. Ideje, hogy az anyagi fejlődés mellett a szellemi fejlődésre is sor kerüljön, és az anyagi fejlődésnek egy emberibb összefogás szabjon távlatokat, irányt és értelmet.

“Ha a matematikában keresték a világűr és az anyag titkának kulcsát, az i.e. 6. században ez valóban csodálatra méltó volt, amelyet az emberiség csak Kopernikusz, Galilei és Newton, még inkább pedig Planck, Bohr és Einstein után tudott méltányolni” – írja Zamarovsky (1980) “A görög csoda” c. könyvében. Azt hiszem, ez a felfogás ma is jellemzőnek mondható. És ha ez így van, akkor a magyar mágus kultúra szellemiségének valódi méltánylására csak akkor érik meg az emberiség, ha a világűr és az anyag mellett majd az embert és a társadalmat, a Világegyetemet és az emberiség rendeltetését is figyelmére fogja méltatni. Többről van itt szó, mint a világűrről és az anyagról: életünkről, szeretteink és utódaink életéről! Telnek az évezredek, és életek milliárdjait nyomorítja meg az emberiség tisztánlátásának elvesztése, akarátának elgyengülése, a nemzetek, kultúrák vakká és cselekvésre képtelenné válása. Az az egysíkú, lapos világlátás, amibe elménket belepréseli az anyagelvűség szemlélete, szorosan az anyagi adottságokhoz, a készhez tapad, és mindent az anyagi egyedüli valóságának szempontjából fog fel. A készen túl azonban ott áll a még fontosabb valóság: a valóságot alakító erők szellemi, értelmi birodalma. Ha ember módra részt akarunk venni saját jövőnk formálásában, elembertelenedő jövőnk emberibbé, értelmesebbé tételében, akkor az egyre elidegenedő világ pusztá szemlélése helyett a valóságot alakító erők között a mi erőnk is ott kell legyen, sorstársaink tudásával és javító szándékával összekapcsolódva. Legjobb erőinket és legjobb tudásunkat meg kell tanulnunk összefogni, közmegegyezést kialakítani az élet alapkérdéseiben és a közösen kialakított állásfoglalást, társadalmi értékrendszert érvényre is kell juttatnunk. Mikor fog a mai világ eljutni a több mint 3000 évvel ezelőtt kialakított magyar szemlélet magasságába, amelyben a Világegyetem nem anyag-lényegű, hanem csillag-növény-állat-értelem lényegű? Mikor fogjuk tudományosan vizsgálni az “élettelen” jelenségvilágot az élő, a tudatos és az öntudatos jelenségvilágával összefüggésben? Mikor fogjuk az egyre elembertelenedő társadalmat alakító erőket megérteni? Mikor fogjuk a társadalom alakításának irányát közösségi szellemiséggel megvilágítani és közös elhatározással dönteni jövőnkről? Az emberiség meg kell feleljen saját természeti lényegének, eredendő magas szellemiségének, társadalmait az emberi kiteljesedés szolgálatába kell állítania. Ehhez adhat segítséget az előrevivő ókori szellemi világforduló megismerése.

Irodalom:

- Adkins, A. W. H.: *Cosmogony and Order in Ancient Greece*, in *Cosmogony and Ethical order*. New Studies in Comparative Ethics. Ed. By R. W. Lovin, F. E. Reynolds, University of Chicago Press, Chicago, 1985, p. 39.
- Adler, A.: 1971, *Suidae Lexicon*, Lexicographi Graeci, I. 4, Verlag R. G. Teubner, Stuttgart, p. 262.
- Brehier, E.: *Chrysippe et l'ancien stoicisme*. Gordon and Breach, Paris, London, nouvelle ed. Revue, 1910/1971
- Burnet, J.: *The socratic doctrine of the soul*. Proc. of the British Acad., 1915-1916, pp. 235-259.
- Diogenes Laertius: *Lives of eminent philosophers*. Cambridge, Mass., Harvard Univ. Press, 1925/1959.
- Dodds, E. R.: *The Greeks and the Irrational*. University of California Press, Berkeley, 1951, p.146.
- Fehér Mátyás Jenő: *Középkori magyar inkvizíció*. Editorial Transsylvania, 1956/Gede Testvérek, 1999. 197. l.

Grandpierre Attila: A Világegyetem és a téridő természete, 1.-2. rész. KAPU, 2001/3, 5.
Grandpierre K. Endre: Istennyomok hétölnyi por alatt. Az élet vallása. Történelmünk Központi Titkai sorozat, II/B, 1997, 38. l.
Guthrie, W. K. C., F. B. A.: A History of Greek Philosophy. Vol. I, 1962, p. 218.
Hinnels, J. R.: Perzsa mitológia, Corvina, 1992
Kirk, G. S., Raven, J. E., Schofield, M.: A preszokratikus filozófusok. Atlantisz, 1998, 38. l.
Lenormant, Francois: Chaldean Magic. Its origin and development. Samuel Weiser, Inc., York Beach, Maine, 1877/1999
Mitológiai Enciklopédia (a Mifi narodi mira, szerk. Sz. A. Tokarev, 1980-1982 alapján), 1988, Gondolat, Budapest, II. köt., 134. l.
Modi, J. J.: A hunokról akik meghódították Indiát. Mi volt a hunok vallása? Kéziratból fordította: Zajti Ferenc, Budapest, 1926, 11. l.
Murray, G.: Five stages of Greek Religion, 1917-1925, p. 67.
New Larousse Encyclopedia of Mythology, p. 310
Pais István: A görög filozófia. Gondolat, Budapest, 1982, 11. laptól.
Russell, Bertrand: A nyugati filozófia története. Göncöl Kiadó, 1994, 25 l.-tól.
Strabón: Geógraphika. Gondolat, Budapest 1977, 318-319. l.
Tarn, W. W.: Hellenistic civilisation, 3rd ed., London, Edard Arnold & Co., 1952
Zamarovsky, V.: A görög csoda. Madách, 1980, 157. l.
Zeller, Eduard: Outlines of the History of Greek Philosophy. London, Routledge and Kegan Paul Ltd, 1963, 33. ff.)

Dr. Grandpierre Attila
a fizikai tudományok kandidátusa

<http://grandpierre.zenenet.hu/2001augusztus/pitagorasz.htm>